

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 397/2010-68

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. februára 2011 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti R. N., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom Mgr. D. M., K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tpo 25/2010 a jeho uznesením z 24. augusta 2010, za účasti Krajského súdu v Nitre, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva R. N. podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tpo 25/2010 a jeho uznesením z 24. augusta 2010 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Tpo 25/2010 z 24. augusta 2010 z r u š u j e .

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. októbra 2010 doručená sťažnosť R. N., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. D. M., K., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tpo 25/2010 a jeho uznesením z 24. augusta 2010, ako aj postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tp 104/2010 a jeho uznesením zo 6. augusta 2010.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je obvinený zo spáchania zločinu nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 295 ods. 1 písm. b) Trestného zákona na skutkovom základe uvedenom vo výrokovej časti uznesenia o vznesení obvinenia. Sťažovateľ je stíhaný väzobne z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Väzba začala plynúť 4. februára 2010. Základná lehota väzby u sťažovateľa uplynula 4. septembra 2010. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) návrhom z 21. júla 2010 požiadala sudcu pre prípravné konanie o predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľa. Sudca pre prípravné konanie 29. júla 2010 stranám oznámil, že o návrhu generálnej prokuratúry bude rozhodovať 6. augusta 2010. Sťažovateľovi bol termín oznámený 30. júla 2010 a zároveň mu bol doručený návrh na predĺženie lehoty trvania väzby. Sťažovateľ okresnému súdu písomne oznámil, že sa nechce zúčastniť na výsluchu a žiada, aby lehota väzby nebola predĺžená. Obhajca sťažovateľa predtým, ako sudca pre prípravné konanie začal rozhodovať o predĺžení lehoty trvania väzby, doručil sudcovi pre prípravné konanie, ako i zástupcovi generálnej prokuratúry vyjadrenie k návrhu generálnej prokuratúry na predĺženie lehoty trvania väzby.

Obhajca sťažovateľa zároveň navrhol, aby väzba sťažovateľa bola nahradená peňažnou zárukou.

Uznesením okresného súdu sp. zn. 3 Tp 104/2010 zo 6. augusta 2010 sudca pre prípravné konanie rozhodol tak, že predĺžil lehotu trvania väzby sťažovateľa v prípravnom konaní do 4. decembra 2010. Zároveň vyslovil, že dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku u sťažovateľa naďalej trvajú, a tiež neprijal ponuku peňažnej záruky. Proti označenému uzneseniu okresného súdu podal v mene sťažovateľa sťažnosť jeho obhajca; sťažnosť bola okresnému súdu doručená 9. augusta 2010.

Krajský súd na neverejnom zasadnutí konanom 24. augusta 2010 uznesením sp. zn. 7 Tpo 25/2010 sťažnosť ako oneskorene podanú zamietol. Krajský súd pri rozhodovaní vychádzal z § 83 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého proti uzneseniu o nevzatí do väzby alebo uzneseniu o prepustení zatknutého obvineného na slobodu môže prokurátor podať sťažnosť len ihneď po vyhlásení uznesenia; to platí aj pre podanie sťažnosti obvineným, obhajcom mladistvého obvineného alebo prokurátorom proti rozhodnutiu o väzbe, ak súd alebo sudca pre prípravné konanie rozhodoval podľa § 76 ods. 3 alebo 4, ustanovenie § 186 ods. 2 sa v tomto prípade nepoužije. Keďže obhajca sťažovateľa, ktorý bol osobne prítomný pri rozhodovaní sudcu pre prípravné konanie o návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby, nepodal sťažnosť ihneď po vyhlásení uznesenia 6. augusta 2010, ale až 9. augusta 2010, bolo ju potrebné podľa záveru krajského súdu považovať za oneskorene podanú. Krajský súd v odôvodnení namietaného uznesenia tiež uviedol, že *„Nesprávne poučenie okresného súdu o práve podať sťažnosť do 3 dní od oznámenia uznesenia nemôže v tomto prípade brániť súdu zamietnuť sťažnosť ako oneskorene podanú.“*

Vo vzťahu k namietanému uzneseniu krajského súdu sťažovateľ tvrdí, že namietaným uznesením krajského súdu, ktorým bola jeho sťažnosť zamietnutá ako oneskorene podaná, mu bolo odopreté právo na prístup k súdu, pričom v tejto súvislosti došlo aj k neprípustnému zásahu do jeho základného práva na osobnú slobodu. Obhajca sťažovateľa sa pri podávaní sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu riadil poučením, ktoré bolo sudcom pre prípravné konanie dané ústne ihneď po vyhlásení uznesenia okresného

súdu zo 6. augusta 2010 a podľa tvrdenia sťažovateľa znelo takto: „*Toto uznesenie možno napadnúť sťažnosťou, a to do troch dní od jeho oznámenia. Sťažnosť sa podáva na Okresnom súde Nitra a rozhoduje o nej Krajský súd v Nitre. Sťažnosť nemá odkladný účinok.*“ Následne bolo rovnaké poučenie uvedené aj v písomnom vyhotovení uznesenia okresného súdu zo 6. augusta 2010.

Z odôvodnenia namietaného uznesenia krajského súdu vyplýva, že poučenie dané okresným súdom bolo aj podľa názoru odvolacieho súdu nesprávne. Sťažovateľ ako osoba oprávnená podať sťažnosť tvrdí, že sa spravoval poučením okresného súdu a len v dôsledku tohto poučenia podal sťažnosť oneskorene. Sťažovateľ zastáva názor, že bolo povinnosťou krajského súdu riadiť sa ustanovením § 193 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého ako oneskorenú nemožno zamietnuť sťažnosť, ktorú oprávnená osoba podala oneskorene len preto, že sa spravovala nesprávnym poučením, ktoré jej bolo dané pri oznámení uznesenia. Ak by krajský súd bol prihliadol na ustanovenie § 193 ods. 2 Trestného poriadku, nemohol by sťažnosť zamietnuť ako oneskorene podanú a musel by sa ňou meritórne zaoberať a rozhodnúť o nej.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ žiada, aby ústavný súd o nej nálezom takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tpo/25/2010 a uznesením sp. zn. 7 Tpo/25/2007 z 24. augusta 2010 porušil základné právo R. N. zaručené v čl. 46 ods. 1, v čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 5 ods. 3 a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresný súd Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tp/104/2010 porušil základné práva R. N. zaručené v čl. 46 ods. 1, v čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 5 ods. 3 a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Tpo/25/2007 z 24. augusta 2010 sa zrušuje a Krajskému súdu v Nitre sa prikazuje, aby R. N. prepustil neodkladne z väzby na slobodu.

4. R. N. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 5.000 eur (slovom: päťtisíc euro), ktoré mu je Okresný súd v Nitre povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd v Nitre je povinný zaplatiť náhradu trov konania R. N. v sume 303,31 € (slovom: tristotri eur a tridsaťjeden centov) na účet právneho zástupcu Mgr. D. M., a to do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd s'ťažnosť s'ťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 397/2010-27 z 28. októbra 2010 ju v časti, ktorou namietal porušenie svojich základných práv postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tpo 25/2010 a jeho uznesením z 24. augusta 2010, prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ju odmietol.

Po prijatí s'ťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu s'ťažovateľa a predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k s'ťažnosti. Keďže rozhodnutie ústavného súdu sa v danom prípade môže dotýkať aj orgánu vykonávajúceho dozor nad prípravným konaním v trestnej veci s'ťažovateľa (ako ďalšej zo strán trestného konania), ústavný súd vyzval na vyjadrenie k s'ťažnosti aj generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“). Právny zástupca s'ťažovateľa a predsedníčka krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu s'ťažovateľa a predsedníčky krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedníčka krajského súdu vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti sp. zn. Spr. 1429/2010 z 25. novembra 2010 uviedla, že s'ťažnosť považuje za neopodstatnenú z dôvodu, že

„... obvinený sa vzdal práva byť prítomný pri oznámení uznesenia, jeho sa nesprávne poučenie o opravnom prostriedku (ako to skonštatoval senát odvolacieho súdu pri zamietnutí sťažnosti) nemohlo ani dotýkať. Nesprávnym poučením sa riadil obhajca obvineného, hoci išlo o osobu práva znalú, a ak tento obhajca v mene obvineného podal sťažnosť v lehote, ktorou sa riadil v dôsledku nesprávneho poučenia okresného súdu, krajskému súdu nebránilo rozhodnúť o tejto sťažnosti ako o sťažnosti podanej oneskorene v zmysle § 193 ods. 2 Tr. por., podľa ktorého ako oneskorenú nemožno zamietnuť sťažnosť, ktorú oprávnená osoba podala oneskorene len preto, že sa spravovala nesprávnym poučením, ktoré jej bolo dané pri oznámení uznesenia...

Kedže obhajca sťažnosť ihneď nezahlásil, s prihliadnutím na procesnú úpravu v Trestnom poriadku krajský súd rozhodol o oneskorene podanej sťažnosti obhajcom obvineného zákonne a neporušil žiadne ústavné a ani iné právo obvineného.“

Vo vyjadrení generálneho prokurátora sp. zn. XIV Gv 19/2010 z 11. januára 2011 sa okrem iného uvádza: *«Pri uzneseniach vydaných orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom, zákon implicitne predpokladá správnosť poučenia o opravnom prostriedku.*

Právne konzekvencie s nesprávnym poučením o opravnom prostriedku sú upravené výlučne v § 193 odsek 2 Trestného poriadku.

Domáhať sa uplatnenia týchto právnych konzekvencií in concreto môže len osoba oprávnená na podanie sťažnosti, vo forme podania opravného prostriedku a s argumentáciou o nesprávnom poučení o zákonom ustanovenej lehote na podanie opravného prostriedku.

V posudzovanej veci by takouto oprávnenou osobou mohol byť len obvinený R. N., ak by využil svoje zákonné oprávnenie zúčastniť sa na procesnom úkone, na ktorom sudca pre prípravné konanie okresného súdu rozhodoval o návrhu prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby v prípravnom konaní.

Obhajca (v trestnom konaní ním môže byť len advokát – pozri § 36 odsek 1 Trestného poriadku) je subjektom trestného konania (pozri § 10 odsek 11 Trestného poriadku).

Zákonné podmienky na zápis advokáta do zoznamu advokátov (pozri § 3 odsek 1 písmeno b), c) zákona o advokácii) a zákonné povinnosti obhajcu pri výkone advokácie

logicky dovoľujú, vo vzťahu k tomuto subjektu trestného konania, primeranú aplikáciu princípu „iura novit curia“ v trestnom konaní.

Obhajca obvineného R. N. ako subjekt trestného konania a v konaní pred sudcom pre prípravné konanie okresného súdu, aj strana konania, nie je oprávnenou osobou domáhať sa aplikácie § 193 odsek 2 Trestného poriadku nadriadeným (sťažnostným) súdom (krajským súdom) v prípade nesprávneho poučenia o opravnom prostriedku v uznesení sudcu pre prípravné konanie okresného súdu, ak sa zúčastnil na procesnom úkone, ktorého výsledkom bolo rozhodnutie o väzbe podľa § 72 odsek 1 písmeno d) Trestného poriadku, expressis verbis označené v § 83 odsek 2 Trestného poriadku.

Takto formulovaný záver je aplikovateľný, v súlade s princípom rovnosti strán v konaní pred súdom, aj vo vzťahu k prokurátorovi.

Správanie obhajcu obvineného R. N. na procesnom úkone, ktorý sa po vyhlásení rozhodnutia o väzbe ihneď nevyjadril k podaniu sťažnosti, je možné objektívne posudzovať ako neprávnické, špekulatívne až perfídne (pozri ôsmy odsek na 14 strane a druhý odsek na 16 strane textu sťažnosti podanej na ústavný súd).»

Zo stanoviska sťažovateľa z 21. januára 2011, ktoré je reakciou na vyjadrenie predsedníčky krajského súdu a generálneho prokurátora, vyplýva, že na podanej sťažnosti v celom rozsahu trvá a naďalej tvrdí, že postupom krajského súdu mu bol odopretý prístup k súdu. Podľa sťažovateľa možno z vyjadrení predsedníčky krajského súdu a generálneho prokurátora vyvodiť závery o

„1) neexistencii relevantnej súdnej judikatúry a jednotného výkladu daného právneho problému, čo je vo vzťahu k tak závažnému zaistovaciemu prostriedku akou je väzba zarážajúce;

2) v nepochopení merita ústavnej sťažnosti sťažovateľa predsedníčkou krajského súdu a generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, a teda, že sťažnosť proti rozhodnutiu Okresného súdu Nitra, sp. zn. 3 Tp/104/2010, zo dňa 06. 08. 2010, by bola podaná včas, nebyť chybného poučenia sudcu pre prípravné konanie daného pri oznámení napadnutého uznesenia...“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa § 193 ods. 1 Trestného poriadku nadriadený orgán zamietne sťažnosť, ak a) nie je prípustná, b) bola podaná oneskorene, neoprávnenou osobou, osobou, ktorá sa jej

výslovne vzdala alebo ktorá znovu podala sťažnosť, ktorú už predtým výslovne vzala späť, alebo c) nie je dôvodná.

Podľa § 193 ods. 2 Trestného poriadku ako oneskorenú nemožno zamietnuť sťažnosť, ktorú oprávnená osoba podala oneskorene len preto, že sa spravovala nesprávnym poučením, ktoré jej bolo dané pri oznámení uznesenia.

Podľa § 44 ods. 1 Trestného poriadku obhajca je povinný poskytovať obvinenému potrebnú právnu pomoc, na obhajovanie jeho záujmov účelne využívať prostriedky a spôsoby obhajoby uvedené v zákone, najmä starať sa o to, aby boli v konaní náležité a včas objasnené skutočnosti, ktoré obvineného zbavujú viny alebo jeho vinu zmiernujú.

Podľa § 44 ods. 2 Trestného poriadku obhajca je oprávnený už v prípravnom konaní robiť v mene obvineného návrhy, podávať v jeho mene žiadosti a opravné prostriedky, nazerať do spisov a zúčastniť sa podľa ustanovení tohto zákona v konaní pred súdom úkonov, ktorých má právo zúčastniť sa obvinený, a vo vyšetrovaní alebo v skrátanom vyšetrovaní úkonov podľa § 213 ods. 2 až 4.

Podľa § 83 ods. 2 Trestného poriadku proti uzneseniu o nevzatí do väzby alebo uzneseniu o prepustení zatknutého obvineného na slobodu môže prokurátor podať sťažnosť len ihneď po vyhlásení uznesenia; to platí aj pre podanie sťažnosti obvineným, obhajcom mladistvého obvineného alebo prokurátorom proti rozhodnutiu o väzbe, ak súd alebo sudca pre prípravné konanie rozhodoval podľa § 76 ods. 3 alebo 4, ustanovenie § 186 ods. 2 sa v tomto prípade nepoužije.

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) advokácia pomáha uplatňovať ústavné právo fyzických osôb na obhajobu a chrániť ostatné práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb (ďalej len „klient“) v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, so zákonmi a s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Podľa § 18 ods. 2 zákona o advokácii advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.

Podstata sťažnosti sťažovateľa spočíva v tvrdení, že za situácie, keď okresný súd nesprávne poučil prítomné strany trestného konania o lehote na podanie sťažnosti proti uzneseniu o predĺžení lehoty trvania väzby sťažovateľa, nesmel krajský súd sťažnosť podanú v mene sťažovateľa jeho obhajcom zamietnuť ako oneskorene podanú, a to s poukazom na ustanovenie § 193 ods. 2 Trestného poriadku.

Z vyjadrenia predsedu krajského súdu, ako aj z vyjadrenia generálneho prokurátora v zásade vyplýva, že vzhľadom na to, že sťažovateľ nebol na základe vlastného rozhodnutia osobne prítomný pri procesnom úkone uskutočnenom 6. augusta 2010, zriekol sa možnosti zahlásiť sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu o predĺžení lehoty trvania väzby ihneď po jeho vyhlásení. Obhajca sťažovateľa, ktorý bol osobne prítomný na tomto procesnom úkone, nie je podľa ich názoru osobou oprávnenou domáhať sa aplikácie ustanovenia § 193 ods. 2 Trestného poriadku, keďže je jeho profesnou povinnosťou poznať zákon, vrátane lehoty na podanie sťažnosti proti uzneseniu o predĺžení lehoty trvania väzby, a preto nesprávne poučenie súdu o lehote na podanie sťažnosti nezakladá v prípade obhajcu právo na postup podľa § 193 ods. 2 Trestného poriadku.

S uvedenou argumentáciou krajského súdu a generálneho prokurátora sa ústavný súd nestotožňuje.

V prvom rade považuje ústavný súd za potrebné poznamenať, že tak sudca všeobecného súdu, ako aj advokát – obhajca sú osoby znalé práva a je ich profesnou povinnosťou zákon poznať a aj ho správne aplikovať. Vo veci sťažovateľa tak okresný súd, ako aj obhajca sťažovateľa, preukázali hrubú neznalosť procesnej právnej normy.

Skutočnosť, že okresný súd nesprávne poučil prítomné strany trestného konania o lehote na podanie sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu o predĺžení lehoty trvania väzby sťažovateľa, nie je medzi stranami konania sporná, pričom krajský súd túto skutočnosť aj výslovne konštatuje v napadnutom uznesení. Rovnako bolo medzi stranami konania nesporné, že obhajca je osobou oprávnenou podať v mene obvineného sťažnosť proti uzneseniu súdu o predĺžení lehoty trvania väzby.

Napriek nesporne nesprávnemu poučeniu zo strany okresného súdu nepostupoval krajský súd v súlade s ustanovením § 193 ods. 2 Trestného poriadku a sťažnosť zamietol ako oneskorene podanú, hoci mal možnosť neprávny postup okresného súdu napraviť tak, že by o sťažnosti sám meritórne rozhodol. Krajský súd naopak v odôvodnení namietaného uznesenia uviedol, že *„Nesprávne poučenie okresného súdu o práve podať sťažnosť do 3 dní od oznámenia uznesenia nemôže v tomto prípade brániť súdu zamietnuť sťažnosť ako oneskorene podanú.“*

Predpokladom pre aplikáciu § 193 ods. 2 Trestného poriadku je, že osoba oprávnená podať sťažnosť sa spravovala nesprávnym poučením a že len v dôsledku toho sťažnosť podala až po uplynutí zákonnej lehoty na podanie sťažnosti.

Obhajca sťažovateľa bol v danom prípade osobne prítomný pri procesnom úkone okresného súdu 6. augusta 2010, v rámci ktorého okresný súd poučil prítomné strany konania o lehote podania sťažnosti proti jeho uzneseniu. Spravujúc sa nesprávnym poučením okresného súdu o trojdňovej lehote na podanie sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu o predĺžení lehoty trvania väzby podal obhajca sťažovateľa sťažnosť v tretí deň lehoty vyplývajúcej z nesprávneho poučenia okresného súdu, t. j. v súlade s týmto poučením súdu.

Vzhľadom na uvedené bolo podľa názoru ústavného súdu povinnosťou krajského súdu sťažnosť podanú obhajcom sťažovateľa meritórne prerokovať a rozhodnúť o nej.

Ústavný súd nespochybňuje tvrdenia krajského súdu a generálnej prokuratúry, podľa ktorého je advokát – obhajca povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou a poznať zákon. Rovnakú povinnosť však má aj súd, čo vyjadruje zásada *iura novit curia*.

V prípade, ak došlo k pochybeniu prvostupňového súdu spočívajúceho v nesprávnom poučení o lehote na podanie opravného prostriedku proti jeho rozhodnutiu a zároveň aj k pochybeniu obhajcu, ktorý sa týmto zjavne nesprávnym poučením spravoval, za situácie, keď obvinený využil svoje právo nezúčastniť sa na procesnom úkone, nie je z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľný a udržateľný právny názor krajského súdu (zdieľaný aj generálnym prokurátorom), podľa ktorého zodpovednosť za vzniknutú situáciu má niesť obvinený (len za to, že sa dobrovoľne rozhodol nezúčastniť sa rozhodovania súdu a v dobrej viere sa spoľahol na pomoc svojho advokáta), príp. jeho obhajca (za to, že nepostrehol nesprávnosť poučenia všeobecného súdu o lehote na podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu súdu o predĺžení lehoty trvania väzby). V skutočnosti sú totiž všeobecné súdy aj podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu primárnymi ochrancami nielen zákonnosti, ale aj ústavnosti (m. m. IV. ÚS 236/07) a je ich povinnosťou zákony vykladať a aplikovať tak, aby nedochádzalo k ústavne neakceptovateľným zásahom do základných práv fyzických a právnických osôb. Ak sa všeobecný súd dopustí pochybenia, ktoré má v okolnostiach prípadu ústavnú intenzitu, tak nemožno dôsledky jeho pochybenia pričítať na ťarchu obvineného, a to ani v prípade, keď možno určitý podiel zodpovednosti za nesprávnu aplikáciu zákona pripísať aj na ťarchu jeho obhajcu. Navyše, pri takej interpretácii a aplikácii zákona, k akej došlo vo veci sťažovateľa, by sa zásadným spôsobom spochybnil nielen význam ustanovenia § 193 ods. 2 Trestného poriadku, ale aj význam poučenia súdu ako obligatórnej súčasť súdneho rozhodnutia.

Za danej situácie to bol práve sťažnostný, teda krajský súd, ktorý bol povinný napriek pochybeniu okresného súdu a obhajcu sťažovateľa toto pochybenie konvalidovať a poskytnúť ochranu právam sťažovateľa tak, že jeho sťažnosť meritórne prerokuje a rozhodne o nej, a nie ju z procesných dôvodov zamietnuť. Navyše, krajský súd v namietanom uznesení ani len necituje ustanovenie § 193 ods. 2 Trestného poriadku

a vôbec nevysvetľuje, prečo ho v danom prípade neaplikoval. Rozhodnutie krajského súdu je z tohto pohľadu arbitrárne.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd namietaným uznesením ústavne neakceptovateľným spôsobom zasiahol do základných práv sťažovateľa vyplývajúcich mu z čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

Sťažovateľ tiež namietal, že označeným uznesením krajského súdu bolo porušené aj jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

V súvislosti s namietaným porušením práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru ústavný súd poznamenáva, že keďže krajský súd sa v danom prípade sťažnosťou meritórne nezaoberal z dôvodu, že ju zamietol ako oneskorene podanú bez prejednania veci, nemohlo ani dôjsť k zásahu do práv sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru; tieto ustanovenia totiž garantujú predovšetkým hmotnoprávne podmienky väzobného stíhania. Neprejednaním sťažnosti sťažovateľa krajským súdom nepochybne došlo postupom tohto súdu k odopretiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), teda k porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie garantovaného vo všeobecnosti najmä prostredníctvom čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd ale v tejto súvislosti poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru (pozri napr. III. ÚS 135/04), podľa ktorej čl. 17 ústavy týkajúci sa osobnej slobody obsahuje aj základné hmotné a procesné atribúty, vrátane práva na spravodlivé súdne konanie pri jej pozbavení, a preto na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe je aplikovateľné toto špeciálne ustanovenie o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy; preto k jeho porušeniu v danom prípade nemohlo dôjsť. Z uvedených dôvodov ústavný súd tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru nevyhovел (bod 3 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah...

Keďže ústavný súd rozhodol o porušení ústavou garantovaných práv sťažovateľa, uznesením krajského súdu sp. zn. 7 Tpo 25/2010 z 24. augusta 2010 rozhodol zároveň podľa čl. 127 ods. 2 ústavy aj o jeho zrušení (bod 2 výroku nálezu).

Sťažovateľ tiež navrhol, aby ústavný súd v súvislosti so zrušením namietaného uznesenia krajského súdu tomuto súdu zároveň prikázal, aby ho „*prepustil neodkladne z väzby na slobodu*“. Ústavný súd v súvislosti s týmto návrhom sťažovateľa v prvom rade zdôraznil, že jeho eventuálny príkaz na prepustenie sťažovateľa z väzby na slobodu sa môže vzťahovať len na väzobné stíhanie v tej trestnej veci, v ktorej došlo podľa rozhodnutia ústavného súdu k neústavnému zásahu do ústavou garantovaných práv sťažovateľa, ak toto väzobné stíhanie v čase rozhodnutia ústavného súdu ešte trvá.

Zo zistení ústavného súdu vyplynulo, že konanie o ďalšom trvaní väzby sťažovateľa v predmetnej trestnej veci bolo okresným súdom vedené pod sp. zn. 3 Tp 139/2010, pričom okresný súd v období po doručení sťažnosti ústavnému súdu uznesením z 12. novembra 2010 rozhodol o predĺžení lehoty jeho väzby do 4. februára 2011. Následne ale krajský súd uznesením sp. zn. 5 Tpo 33/2010 z 25. novembra 2010 zrušil označené uznesenie okresného súdu a sám rozhodol o predĺžení lehoty väzby sťažovateľa do 4. januára 2011, pričom sťažovateľ bol 4. januára 2011 v tejto trestnej veci aj prepustený z väzby na slobodu na príkaz generálneho prokurátora sp. zn. XIV Gv 19/10, t. j. ešte pred tým, ako ústavný súd rozhodol o jeho sťažnosti. Za týchto okolností ústavný súd nemohol vyhovieť návrhu sťažovateľa, aby krajskému súdu prikázal, aby ho neodkladne prepustil z väzby na slobodu. Na tom nič nemení skutočnosť, že podľa oznámenia generálneho prokurátora je sťažovateľ aj v čase rozhodnutia ústavného súdu väzobne stíhaný, avšak v inej trestnej veci. Ide o trestnú vec vedenú Špecializovaným trestným súdom v Pezinku pod sp. zn. Pk 1 T 14/2007. Aktuálna väzba sťažovateľa v inom trestnom konaní nie je (nebola) predmetom skúmania ústavného súdu a s prejednávanou vecou nesúvisí, a preto o tejto časti

návrhu sťažovateľa ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovateľ sa domáhal aj priznania primeraného finančného zadost'učinenia v sume 5 000 €, pričom požadoval, aby povinnosť vyplatiť ho uložil ústavný súd okresnému súdu, vo vzťahu ku ktorému ústavný súd sťažnosť odmietol už pri predbežnom prerokovaní. Navyše, sťažovateľ požiadavku na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia nijako neodôvodnil, hoci to zákon o ústavnom súde výslovne vyžaduje (§ 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Za daných okolností ústavný súd rozhodol tak, že finančné zadost'učinenie sťažovateľovi nepriznáva, t. j. v tejto časti sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

V zásade z rovnakých dôvodov ústavný súd nevyhovel ani žiadosti sťažovateľa o úhradu trov konania. Sťažovateľ totiž aj v tomto prípade požadoval, aby ústavný súd uložil povinnosť uhradiť trovy konania súvisiace s jeho právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom okresnému súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti navyše poukazuje aj na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, z ktorého vyplýva, že ústavný súd môže (ale nemusí) v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. februára 2011